

פרפראות

פאר

פרשת בשלח תשפ"א

עצמות יוסף

מכוון לרקב

עצמות קנאה

הג"ר יהושע

לייב דיסקין

פרפראות פאר

עצמות יוסף מכוון לרקב עצמות קנאה הג"ר יהושע לייב דיסקין

עמוד ג

עמוד א' מפתח נושאים פרשת בשלח תשפ"א

עמוד ח

יש לבאר למה היה ר' טרפון אומר כפתור
ופרח ולא ירד בני עמכם

אז ישיר ותחיית המתים מן התורה מכוון
להשמחה במעונו

עמוד ט

השמחה במעונו בשמחת נישואין שאין
השמחה שלימה

ביאור בדרך צחות לנישואין והמים להם
חומה מימינם ומשמאלם

איך יצאו בניי ממצרים ע"י אמירה והרי עבד
הנמכר לגוי צריך שטר

עמוד י

מעשה ידי טובעים הוא מלשון טבע אבל אתם
אומרים שירה על נס

המתיק הקב"ה מר במר רמז לתורה

עמוד י"א

אז ישיר, רמז לעולם הבא תחיית המתים
ושפתותיו דובבות בקבר

מלחמה להי בעמלק שדוחה למחר כל דבר
שבקדושה

בקריעת ים סוף קיבלו בניי אהבת ה' או יראת
ה'

עמוד י"ב

כמים לים מכסים מכוון לגילוי שכינה כבזמן
קרע"ס

ביאור אין השם והכסא שלם ע"ד אלוקים
אוה למושב לו

למה רפו ידיהם מדברי תורה

עמוד ב

ויקח משה את עצמות יוסף עמו מכוון לגם
שנאתם גם קנאתם כבר אבדה

עצמות יוסף מכוון לרקב עצמות קנאה הג"ר
יהושע לייב דיסקין

לפי שלא היה יכול יוסף למחות על כבוד אביו
לפיכך ביזה עצמו

עמוד ג

עשר שנים נתקצרו מחיי יוסף

ביאור העניין בספר בן יהוידע

עמוד ד

י"ל דלפיכך עונש המחלל שבת נלמד ע"י
מקושש משום שבגלל שמירת שבת נענשו
בלקושש

המצרים נענשו במדה כנגד מדה באבן בקש
בעופרת

עמוד ה

יש לכוון הצדיק אבד זה משה רבינו שאיבד
צדיק חמורים

ברח העם מכוון למאתיים ועשר שנות השעבוד

עמוד ו

הדרך שהעלה משה רבינו את עצמות יוסף
מהנילוס ששקעוהו המצרים

כשדוד כרה שיתין למה לא למד ממשה רבינו
לענין מחיקת השם

עמוד ז

עצמות יוסף הילכו במדבר בעור של כבש ואז
קיבל בגדו חזרה

קייס נעשה ע"י הקב"ה ולמה א"ל הרם מטך
וגוי קושיית המהר"ל

ויקח משה את עצמות יוסף עמו מכוון לגם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה

איתא בגמרא שבת (דף קנב עמוד ב') דכתיב (משלי י"ד ל') ורקב עצמות קנאה כל מי שיש לו קנאה בלבו, עצמותיו מרקיבים, כל שאין לו קנאה בלבו. אין עצמותיו מרקיבים.

כתיב (שמות י"ג י"ט) "ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם",

כתיב (בראשית ל"ז י"א) "ויספר אל אביו ואל אחיו ויגער בו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה, ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר",

מבואר, שתחילת הירידה למצרים, היה ע"י קנאה, ובזה היה יוסף רוצה לומר לאחיו כי כל ימיו לא היתה בו קנאה הגורמת לשנאה, וההוכחה לכך, שאין עצמותיו מרקיבין, אלא והעליתם את עצמותי, לקיים מה שנאמר (קהלת פרק ט פסוק ו) גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה.

* * * * *

עצמות יוסף מכוון לרקב עצמות קנאה הג"ר יהושע לייב דיסקין

שוב מצאתי בדומה למה שביארנו, (כתב העת מוריה שנה שמינית גליון א עמוד ס"ז ניסן תשל"ח)

בפרשת בשלח ביאר הרב ר' י.ל. דיסקין זצ"ל, לפני הקהל ענין הקנאה, בקשר עם פרשת השבוע, הנה הכתוב אומר ויקח משה את עצמות יוסף עמו,

והקשה, דהול"ל את עצמות יוסף אתו, וכמו שיוסף אמר לאחיו והעליתם את עצמותי מזה אתכם, כי עמו הכוונה כששניהם שווים זע"ז וכמו שדרשו חז"ל עה"פ כי טוב לו עמך עמך במאכל ועמך במשתה משא"כ כשאינם שווים, זע"ז לא שייך המלה עמו אלא אתו,

ותירץ כי התורה באה כאן לרמז שבזה שאמר יוסף והעליתם את עצמותי, התכוון בזה על

עצמו שיקחו אתם את עצמותיו ומזה יוכחו צדקתו שבעודו חי היה לבו נקי מקנאה ושנאה נגדם, כאומרם ז"ל עה"כ (משלי י"ד ל') "ורקב עצמות קנאה", ודרשו חז"ל (שבת קנ"ב ע"ב) כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים כל שאין לו קנאה בלבו אין עצמותיו מרקיבים, וכאשר יסתכלו בעצמותיו וימצאום שלמים מבלי רקב כל שהוא, יבינו וידעו שלא היה בלבו עליהם שום רגש של קנאה ותחרות,

גם משה רבנו סבל הרבה מאנשי דור המדבר עד שאמר האנכי הריתים עוד מעט וסקלוני, א"כ היה לו למשה לשנא אותם ולכעוס עליהם תולדת הקנאה לכך מספרת התורה ויקח משה את עצמות יוסף עמו, ר"ל שלקח את עצמות יוסף להשתמש לו לדוגמה לכבוש את רגש כעסו וקנאתו על אחב"י,

וכמו יוסף בשעתו שהיה נקי משמץ של קנאה נגד אחיו למרות שהם שנאוהו ומררו את חייו, ועצמותיו בארון נשארם שלמים וקיימים כנתינתן

והלא ידוע דכאשר אחים שונאים זל"ז אז שנאתם גדולה יותר משנאת זרים זל"ז כדוגמת ברזל כשמכים אותו על ברזל שהוא מינו משמיע קולו יותר מכשמכים אותו על כסף או זהב שאינו מינו,

נמצא דמעצמותיו של יוסף שלקח משה עמו, למד לקח לעצמו להתנהג כמו יוסף עם אחיו להיות שווה עמו בלי רגש של קנאה ושנאה נגדם. עכ"ז הג"ר יהושע לייב דיסקין.

* * * * *

לפי שלא היה יכול יוסף למחות על כבוד אביו לפיכך ביזה עצמו

כתיב (שמות י"ג י"ט) "ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלקים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם",

איתא בגמרא (סוטה י"ג ע"ב), מפני מה נקרא יוסף עצמות בחייו, מפני שלא מיחה בכבוד אביו, דקאמרי ליה עבדך אבינו, ולא אמר להו ולא מידי, ע"כ,

מבואר, שלא היה יכול למחות בפני אחיו, והוא משום כבוד אביו,

ואם תאמר, שיכול היה לומר להם כי אין זה כבוד שבנים יקראו לאביהם **עבדך**, יבינו האחים כי אין כאן אלא ערמה מצידו, שהרי אינו מן המובן שהמצרי הזה בא ללמדם פרק בהלכות כיבוד אב, **אלא וודאי כונתו** שיאמרו שוב הרי אנו ואבינו משועבדים לכבוד מלכותו, ואז היה מבזה את אביו יותר, אי"כ כיצד היה יכול למחות על כבוד אביו, ולמה יענש על כך,

ויותר קשה, אומרם ז"ל שנתבזה ע"י **שנקרא עצמות בחייו**, הרי אלו הם דברי עצמו שאמר והעליתם את **עצמותי** מזה אתכם, אי"כ **התורה לא ביזתה אותו**, אלא הוא קרא לעצמו **עצמות**, והוא עצמו זה שביזה את עצמו, אי"כ איך אמרו רבותינו ז"ל שנענש בכך שנתבזה ע"י שנקרא עצמות בחייו,

קושיא אחת מתרצת את השניה

לפיכך יש לפרש אומרם ז"ל, מפני מה נקרא יוסף **עצמות בחייו**, כלומר מפני מה רצה יוסף **לבזות את עצמו** ולקרוא לעצמו עצמות בחייו, מפני שבשעה ששמע את אחיו **אומרים עבדך אבינו**, היה רוצה למחות, אך לא היה יכול למחות כמו שביארנו, ובכדי לכפר על כך שלא מיחה על כבוד אביו, קיבל על עצמו בזיון וקרא לעצמו עצמות בחייו,

וזהו אומרם ז"ל מפני מה קרא יוסף לעצמו **עצמות בחייו** וביזה את עצמו, מפני ש"אז" לא **מיחה בכבוד אביו**, כשאמרו לו אחיו **עבדך אבינו**, ולא אמר להו ולא מידי, מפני שלא היה יכול.

* * * * *

ביאור העניין בספר בן יהוידע

שוב מצאתי (הראני ר' א.א.ר.) **בספר בן יהוידע** (סוטה דף יגב) מפני מה נקרא יוסף עצמות בחייו מפני שלא מיחה. **ענין מהרש"א ז"ל**, ועדיין הדבר אינו מובן, כי הוא אמר על עצמו עצמות בחייו שצוה והעליתם את עצמותי [בראשית נ' כ"ה], **ודוחק לומר** שאמר כן לבזות עצמו.

פירש"י שנאמר והעליתם את **עצמתי** מזה אתכם", **ועודנו חי**.

כתב המהר"ל (חידושי אגדות למהר"ל סוטה דף יג עמוד ב), ונקרא **בחייו עצמות** כאלו היה מת מפני שלא מיחה.

כתב המהרש"א (חידושי אגדות מסכת סוטה דף יג עמוד ב' ד"ה מפני שלא מיחה בכבוד אביו), הכוונה בו, ג' שותפין באדם ומאביו נבראו **עצמות לכך נתבזה** שנקרא עצמות בחייו כאילו לא היה לו אלא חלק הבא מאביו דהיינו עצמות וק"ל,

עשר שנים נתקצרו מחייו יוסף

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק לט) עשרה פעמים אמרו אחי יוסף ליוסף **עבדך אבינו**, ושמע יוסף ושתק, ושתיקה כהודאה דמי, לפיכך נתקצרו מחייו י" שנים ע"כ.

וכתב הגאון רד"ל (שם אות יב) במקרא אין אלא חמשה פעמים, ופירש הזית רענן והידי משה, שמכיון שהיה ע"י מתורגמן ונכפל כל דיבור לשתיים, הו"ל עשרה פעמים, ע"כ,

איך היה יכול למחות בכבוד אביו

יש להבין, כיצד היה יוסף יכול למחות על כבוד אביו כשאמרו אחיו **עבדך אבינו**, אם תאמר שיאמר להם **הריני מוחה משום שאני מחוייב בכבוד אביו**, הרי כבר נעו אמות הסיפים מקול הקורא, איך לא הודיע יוסף לאביו בהיותו מלך כי הוא חי וקיים במצרים, ותירצו בשבעים פנים,

ואף אנו תירצנו, ע"ד אומרם ז"ל (שבת פ"ט ע"ב) ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל, אלא שזכותו גרמה לו דכתיב (הושע י"א ד') "בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה", ע"כ, ואביו כשישמע שהוא חי בוודאי יאמר לו לעזוב מלכותו ולעלות ממצרים עם טמא,

וכאן היה חששו של יוסף הצדיק שכאשר יוותר על מלכותו, יצטרך אביו ח"ו לירד בשלשלאות של ברזל, לפיכך משום כבוד אביו לא הודיע לאביו שהוא חי במצרים, כדי שירד למצרים בכבוד מלכים, ולא בשלשלאות של ברזל.

איתא בתרגום יונתן, (במדבר ט"ו ל"ב), והווי בני ישראל שריין במדברא, (מצויים במדבר), גזירת שבתא אשתמודע להון, (חוקי השבת נודעו להם) ברם **קנסא דשבתא** לא אשתמודע להון, (אבל עונשו של שבת לא נודע להם),

קם גברא מדבית יוסף, אמר, איזיל ואתלוש קיסין ביומא דשבתא, (אלך ואתלוש קיסמים ביום השבת) ויחמוון יתי סהדיא, ויתנון למשה, (ויראו אותי עדים, ויספרו למשה), ומשה יתבע אולפן מן קדם ה', וידון יתי, (ומשה יבקש הוראה מאת ה' וידון אותי), ובכך, **אשתמודע קנסא לכל בית ישראל**, (ועל ידי כך יודע מהו העונש על חילול שבת לכל בניי),

מבואר, שעונשו של המחלל שבת נתברר ע"י מקושש, י"ל משום שנענשו על שמירת שבת בלקושש, לפיכך עונשו של מחלל שבת נתברר ע"י מקושש,

רמז יש בכתוב עפ"י פירוש רש"י

כתיב (צפניה פרק ב פסוק א) "התקוששו וקושו הגוי לא נכסף"

פירוש רש"י התקוששו - התלקטו והתאספו יחד, כמו לקושש קש (שמות ה), עכ"ל רש"י.

* * * * *

המצרים נענשו במדה כנגד מדה באבן בקש בעופרת

כתיב (שמות פרק טו פסוק ה) "תהמת יכסימו ירדו במצולת כמו אבן",

כתב רש"י, כמו אבן - ובמקום אחר (פסוק ז) צללו כעופרת, ובמקום אחר (פסוק ז) יאכלמו כקש, הרשעים כקש הולכים ומטרפין עולין ויורדין, בינונים כאבן, והכשרים כעופרת, שנחו מיד,

איתא במכילתא (בשלח פרשת שירה סוף פרשה ה'), כמו אבן, במדה שאדם מודד בה מודדין לו, הן אמרו וראיתן על האבנים אף אתה עשית להם המים כאבנים והיו המים מכין אותם על מקום האבנים לכך נאמר כמו אבן.

ד"א כמו אבן, היא היתה מכה בינונית,

וני"ל בס"ד הענין לשבח, כיון דלא מיחה בכבוד אביו, אפשר שיבא אדם לחשוב מה שלא מיחה בשביל שלא היה נחשב בעיניו כבוד אביו חס ושלוס, ובאמת זה אינו דיקר בעיניו כבוד אביו עד מאד, ומה שלא מיחה כדי שלא ירגישו השבטים שהוא יוסף, ובפרט דהוה כמה דברים מוכיחין שהוא יוסף, דאם היה מוחה בהם שלא יאמרו עבדך היו מכירין, לכן כדי שלא יהיה נחשד מה שלא מיחה בשביל דאין נחשב בעיניו כבוד, לכך עשה לו יקר וכבוד גדול, שקרא עצמות על שם חלקו של אביו, להראות דכבוד אביו הוא יקר אצלו, שקרא עצמו על חלק אביו שהוא עצמות, **עכ"ד בן יהוידע**,

* * * * *

י"ל דלפיכך עונש המחלל שבת נלמד ע"י מקושש משום שבגלל שמירת שבת נענשו בלקושש

כתיב (שמות ה' ז') "לא תאספון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם, הם ילכו וקששו להם תבן",

בגלל שמירת שבת היה עונשם בלקושש

איתא במדרש (רבה שמות פרשה ה' פסקה י"ח), **תכבד העבודה על האנשים**, מלמד, שהיו בידם מגילות שהיו (מתאספים) ומשתעשעין בהם משבת לשבת, לומר שהקדוש ב"ה גואלן, לפי שהיו נוחין (נחים) בשבת, אמר להן פרעה, **תכבד העבודה על האנשים** ויעשו בה, ואל ישעו וגוי, אל יהו משתעשעין, ואל יהו נפישין (נחים) ביום השבת, ע"כ,

מבואר, דבני ישראל נענשו מפרעה, על כך שהיו משמרין את השבת, והענישם בכך שהיו צריכין לקושש להם תבן,

עונשו של מחלל שבת נתברר ע"י מקושש

כתיב (במדבר ט"ו ל"ב), ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת,

איתא בגמרא, (שבת צ"ו ע"ב) תנו רבנן, **מקושש** זה צלפחד, וכן הוא אומר ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגו',

כתב המגלה עמוקות, הטעם, (שלכל אחד מישראל היו תשעים חמורים) משום שרכוש גדול היה כנגד משה, שהיה **צדיק**, לכן היה **צדיק חמורים**, (מובא בעיון יעקב בכורות ה' ע"ב)

יש לכונן הצדיק אבד ואין איש שם על לב לתשעים חמורים

לפי"ז ניתן לבאר הכתוב, (ישעיה נ"ז א') "**הצדיק אבד ואין איש שם על לב**", שמרמז כי משה רבינו שנקרא **חכם לב**, ורק הוא **שם על לב** ולקח מצוות, ואין עוד איש שלקח מצוות, אלא התעסקו עם ביזת **הצדיק חמורים**, ומשה רבינו **איבד את הצדיק חמורים**,

והכי פירוש הכתוב "הצדיק אבד" רמז למשה רבינו שאיבד את **הצדיק חמורים**, "ואין איש שם על לב", ואין עוד איש כמשה ששם **על לב** להיות **חכם לב**. וזהו, "**הצדיק אבד ואין איש שם על לב**."

* * * * *

ברח העם מכוון למאתיים ועשר שנות השעבוד

כתיב (שמות י"ד ה'), "ויוגד למלך מצרים כי ברח העם",

בני ישראל היו במצרים מאתיים ועשר שנים, דבר זה מרומז בכתוב, "ויוגד למלך מצרים, כי ברח העם, "**ברח**, בגימטריא **מאתיים ועשר**."

* * * * *

המשל למביא דג מבאיש שאכל ולקה ושילם איתא במכילתא

כתיב (שמות י"ד ה') "מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו",

איתא במכילתא (פרשת בשלח, הוצאת וגשל דף מ"ג ע"ב) בד"ה **ויהפך לבב פרעה וגו'**.

קושיית המכילתא

לשעבר (שמות י' ז'), "וויאמרו **עבדי** פרעה אליו עד מתי יהיה זה לנו למוקש, **שלח את האנשים**",

הרשעים שבהן היו מטורפין **קש**, הבינוניים **כאבן**, הפקחים שבהן צללו **כעופרת** במים אדירים. **עכ"ל המכילתא**,

מבואר במכילתא, במדה שאדם מודד, **אבן** כנגד וראיתם על **האבנים**, כלומר על מה שאמרו אם בן הוא וגו'

וכמו באבן יש לפרש גם בקש ועופרת מדה כנגד מדה

בקש ועופרת, גם יש לומר שנענשו במדה כנגד מדה,

בקש י"ל שנענשו בקש בגלל שגזרו בלקושש להם **קש**,

ועופרת י"ל שנענשו על שהכריחום לעבוד בשבת, **כעופרת** בגימטריא 776, זה **יום השבת** בגימטריא 775,

לפי"ז נענשו באבן בקש ובעופרת במדה כנגד מדה.

* * * * *

יש לכוון הצדיק אבד זה משה רבינו שאיבד צדיק חמורים

איתא בגמרא (סוטה י"ג ע"א), **כתיב** (שמות י"ג ט'), "ויקה משה את עצמות יוסף עמו", תנו רבנן, בא וראה כמה חביבות מצות על משה רבינו, שכל ישראל כולן **נתעסקו בביזה**, והוא נתעסק במצות, שנאמר (משלי י' ח') **חכם לב יקח מצות**, ע"כ, **מבואר**, כי משה רבינו נקרא **חכם לב**,

תשעים חמורים כנגד משה שהיה צדיק שבגימטריא תשעים מגלה עמוקות

איתא בגמרא (בכורות ה' ע"ב), אמר ר' חנינא, שאלתי את ר' אליעזר, מה נשתנו פטרי חמורים, (להיפדות, כמ"ש כל פטר חמור תפדה וגו') מפטרי סוסים וגמלים, א"ל, גזירת הכתוב היא,

ועוד, שסייעו ישראל בשעת יציאתם ממצרים, שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו **תשעים חמורים** לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים, ע"כ,

במדרש רבה (פרשת וזאת הברכה), מובא הענין, וליכא, **נטל צרור וזרק לתוכו**,

במדרש תנחומא (פרשת בשלח), כתב, נטל צרור, וכתב עליו **עלה שור עלה שור**,

בילקוט שמעוני (פרשת בשלח אות רכ"ז), כתב בשם **הפסיקתא**, **נטל צרור וכתב עליו שם המפורש**, וזרקו.

* * * * *

כשדוד כרה שיתין למה לא למד ממשה רבינו לענין מחיקת השם

קושיית בעל מרכבת המשנה

איתא בגמרא (סוכה דף נג עמוד א) בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא ובעא למשטפא עלמא, אמר דוד, מי איכא דידע אי שרי למכתב שם **אחספא ונשדיה בתהומא** ומנח, ליכא דקאמר ליה מידי,

אמר דוד, כל דידע למימר ואינו אומר, יחנק בגרונו. נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו, ומה לעשות שלום בין איש לאשתו, אמרה תורה, שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים, לעשות שלום לכל העולם כולו, על אחת כמה וכמה. אמר ליה שרי. כתב שם **אחספא**, ושדי לתהומא, ע"כ,

הקשה בעל מרכבת המשנה בפירושו על המכילתא (פרשת בשלח, הוצאת וגשל דף מ' ע"ב), למה לא למד ממשה רבינו שבשעה שבא להעלות את ארונו של יוסף, **זרק צרור עם שם המפורש למים**,

ותירץ בעל מרכבת המשנה, דזה אינו מפורש, אלא דרש ודברי קבלה,

ועוד כתב, דשאני משה, שהיה **קודם מתן תורה**, ולמ"ד בני נח לא נצטוו אברכת השם, ק"ו על מחיקת השם, ע"כ הקיל משה במקום פיקוח נפש לישראל, וזה היה **ספיקו של דוד**, עכ"ל בעל **מרכבת המשנה**,

גם יש לתרץ, עפ"י הא דאיתא במכילתא, והבאנו לעיל, **נטל צרור וזרק לתוכו**, וזעק ואמר יוסף הגיעה השבועה שנשבע הב"ה לאברהם אבינו שהוא גואל את בניו, **תן כבוד לה' אלוקי ישראל**, ואל תעב את גאולתן, ע"כ לשון **המכילתא**,

ועכשיו (שמות י"ד ה'), "ויהפך לבב פרעה ועבדיו, ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו".

ומתרץ המכילתא

אמרו (עבדיו), אלו **לקינו** ולא **שלחנו**, כדאי הוא, או לא לקינו ושלחנו, ולא היו **נוטלין ממונינו**, כדאי הוא לנו, **אלא, לקינו, שלחנו, ונטלו ממונינו**,

המשל לדג המבאיש

משל למה הדבר דומה, לאחד שאמר לעבדו **צא והבא לי דג מן השוק**, יצא והביא לו דג מבאיש מן השוק, אמר לו, בגזירה, או **תאכל הדג**, או **תלקה מאה מכות**, או **תתן לי מאה מנה**, אמר לו,

הריני אוכל, התחיל לאכול לא הספיק לגמור, עד שאמר,

הריני לוקה, לקה ששים, לא הספיק לגמור עד שאמר

הריני נותן מאה מנה,

נמצא אוכל את הדג, ולוקה, ונותן מאה מנה,

כך נעשה למצרים, **לקו, ושילחו, וניטל ממונם**. עכ"ל **המכילתא**.

* * * * *

הדרך שהעלה משה רבינו את עצמות יוסף מהנילוס ששקעוהו המצרים

איתא במכילתא (פרשת בשלח, הוצאת וגשל דף מ' ע"ב) **ומשה מהיכן היה יודע** היכן היה קבור יוסף, אמרו, סרח בת אשר נשתיירה מאותו הדור והיא הראתה למשה קבר יוסף, אמרה לו במקום הזה שמוהו, עשו לו מצרים ארון של מתכת ושקעוהו בתוך נילוס, **בא ועמד על נילוס**, **נטל צרור וזרק לתוכו**, וזעק ואמר יוסף יוסף הגיעה השבועה שנשבע הב"ה לאברהם אבינו שהוא גואל את בניו, **תן כבוד לה' אלוקי ישראל**, ואל תעב את גאולתן, ע"כ לשון **המכילתא**,

בגמרא סוטה (י"ג ע"א), מובא הענין, וליכא, **נטל צרור וזרק לתוכו**,

ויש רמז מהפסוק, ותנח בגדו אצלה עד בוא אדניו, אל ביתו, וא"ל הכוונה עד שאדון העולם יוציאנו ממצרים, ויביאנו לביתו.

* * * * *

קיי"ס נעשה עיי הקב"ה ולמה א"ל הרם מטך וגו' קושיית המהר"ל

הקשה המהר"ל כתיב (שמות י"ד ט"ז) "ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו", **הרי בקריעת ים סוף**, הקדוש ברוך הוא זה שקרע את הים ולמה הוצרך משה לעשות פועל למטה,

ומבאר המהר"ל, (במדבר ח' ד') **כתיב** (שמות כ"ה ל"א), "ועשית מנרת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה וגו' **כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו**,

כתב רש"י (מתנחומא) **תיעשה המנורה, מאליה**, לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור והיא **נעשית מאליה**, לכך לא נכתב **תעשה**, ומדרש אגדה, עיי הקב"ה נעשית מאליה. עכ"ל, **מבואר**, שלא נעשתה המנורה על ידי משה רבינו,

והקשה המהר"ל, מהפסוק (במדבר ח' ד') "וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרח מקשה הוא, כמראה אשר הראה ה' את משה, כן **עשה** את המנורה". ולשון הכתוב מוכיח כי משה רבינו עצמו עשה את המנורה,

כתב המהר"ל ונראה לי, דודאי אי אפשר לומר שהיתה המנורה נעשית לגמרי מאליה, שהרי המנורה מצוה על ישראל לעשות, כדכתיב (שמות כ"ה ט') "את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו **וכן תעשו**".

ועוד כתיב (פסוק ל"א) **ועשית מנורת זהב**, שתראה מזה שהיתה המצוה על ישראל לעשות המנורה, ואין לומר כלל שיהיו ישראל חסרים מצוה אחת,

אלא כך הפירוש, כי השליך הככר לאור, והיתה נעשה המנורה באש כשהיה משה מכה בפטיש עליה, ונעשה הכל. ואם לא היה יודע משה רבינו צורת המנורה, איך יעשה, אבל ידע באיזה מקום הגביעים והכפתורים והפרחים ושם היה מכה ונעשה מאליה וכו'.

כתב בספר החינוך (מצוה תל"ז) שלא למחות ספרי הקודש והשמות של הקדוש ברוך הוא, **שורש המצוה נגלה**, כי בגשת בני ישראל אל הקדש באימה ברתת בזיע, ע"כ,

מבואר, כי איסור מחיקת השם הוא כי בגשתם אל הקודש יש לגשת בפחד, וביותר לכבודו,

לפי זה יש לומר, מכיון שמדובר בכבוד לה'

אלקי ישראל ובגאולת ישראל, לכן לא חשש משה רבינו ממחיקת השם,

וזה היה ספיקו של דוד המלך, שאפשר שרק כאשר מדובר **בכבוד השי"ת**, רק אז אין לחשוש למחיקת השם, אבל אין ללמוד מכך למקום אחר, ולפיכך ביקש דוד המלך שיתירו לו את ספיקו, ואמר מי איכא דידע **אי שרי למכתב שם אחספא ונשדיה בתהומא**.

* * * * *

עצמות יוסף הילכו במדבר בעור של כבש ואז קיבל בגדו חזרה

כתיב (בראשית ל"ט ט"ז), "ויעזב בגדו אצלי וינס ויצא החוצה, ותנח בגדו אצלה עד בוא אדניו אל ביתו", ומתי קיבל יוסף את בגדו בחזרה,

איתא בגמרא (סוטה דף י"ג עמוד א') כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר, היו שני ארונות הללו, אחד של מת (יוסף) ואחד של שכינה מהלכין זה עם זה, והיו עוברין ושבין אומרים, מה טיבן של שני ארונות הללו, אמרו, אחד של מת ואחד של שכינה, וכי מה דרכו של מת להלך עם שכינה, אמרו, קיים זה כל מה שכתוב בזה, ע"כ,

בתוס' שאנץ, (סוטה י"ג ע"א על הגליון), **כתב, במדרש יש ששמו עצמות יוסף בתוך עור של כבש**, ונכנסה בה באותו עור רוח חיים, והיינו דכתיב נוהג **כצאן יוסף**, ע"כ,

ובודאי בגדו של יוסף היה פרוות עור, כבבתי מלוכה, ובקיי"ס קיבל חזרה את הבגד, שהיה עור של כבש.

ובצחות יש לבאר, הא דאיתא במשנה, (ברכות נ"ט ע"א) על הברקים הוא אומר עושה מעשה בראשית. על כל הברקה ורעיון שיש לאדם הוא צריך לומר שזה בא מעושה מעשה בראשית.

ביאור אומרו לא ירד בני עמכם

איתא במדרש (בראשית רבה פרשה צא מובא לעיל) ובשעה שהיה אומר דבר של בטלה היה אומר "לא ירד בני עמכם",

יש לבאר מה שאמר ר' טרפון על שמועה של בטלה "לא ירד בני עמכם", הוא בדרכו שלו, שאמר "אקפח את בני" על הלכה של בטלה או הלכה מקופחת, מהב' פ.מ.ש.

כדאיתא בגמרא (שבת דף טז עמוד ב), אמר רבי טרפון, אקפח את בני שזו הלכה מקופחת, ששמע השומע וטעה, פירש רש"י אקפח את בני - מצער היה על תורה המשתכחת, ומקלל את עצמו. אקפח - אקברם, לשון חיתוך וקיצור ע"כ.

כתבו התוספות אקפח את בני, לשון שבועה הוא כלומר אקפח את בני אם אין זה דבר אמת שהלכה זו מקופחת,

שוב מצאתי במפרשי המדרש (בראשית רבה פרשה צא סוף אות ט') פירוש מהרז"ו ועץ יוסף, לפרש כנ"ל בדרך אפשר.

* * * * *

אז ישיר ותחיית המתים מן התורה מכון להשמחה במעונו

איתא בגמרא (סנהדרין צ"א ע"ב) תניא, אמר רבי מאיר, מניין לתחיית המתים מן התורה שנאמר אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה', שר לא נאמר, אלא ישיר - מכאן לתחיית המתים מן התורה.

ביאור המהר"ל למה רמז באז ישיר לתחיית המתים

כתב המהר"ל (חידושי אגדות סנהדרין דף צא עמוד ב), וז"ל, ורמז דבר זה דוקא בשירה הזאת כי ראוי מצד השירה בפרט, שתהיה לעתיד לבא כמו שיתבאר בסמוך, כי השירה היא כאשר היה בעולם שלימות והיו נותנין

וכך הוא כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו.

שהרי קריעת ים סוף, שהקדוש ברוך הוא קרע את הים ואפילו הכי הוצרך משה לעשות פועל למטה, כדכתיב (שמות י"ד ט"ז) "ואתה הרם ידך ובקעהו", שהשם יתברך גומר על ידי אדם, ודבר זה ברור.

ולפיכך היה צריך משה לדעת כל מעשה המנורה, והיה פועל כפי מה שהיה יכול, והקדוש ברוך הוא גומר על ידו. עכ"ל.

* * * * *

יש לבאר למה היה ר' טרפון אומר כפתור ופרח ולא ירד בני עמכם

איתא בגמרא (גיטין ט' ע"א) כשנאמרו דברים לפני ר' יוסי, קרא עליו המקרא הזה, (משלי כ"ד כ"ו) "שפתים ישק משיב דברים נכוחים",

איתא במדרש (בראשית רבה פרשה צא סוף אות ט') כתיב (בראשית מ"ב ל"ח) "ויאמר לא ירד בני עמכם", רבי חנינא ורבי מרינוס תרויהוון אמרין בשם אבא נהוראי בשעה שהיה אדם אומר דבר מתוקן לפני ר' טרפון היה אומר, "כפתור ופרח, ובשעה שהיה אומר דבר של בטלה היה אומר "לא ירד בני עמכם",

יש להבין, למה לא היה ר' טרפון אומר כדברי הפסוק "שפתים ישק משיב דברים נכוחים", ולמה היה צריך לשנות ולומר "כפתור ופרח",

יש לבאר, ע"ד יסוד שיסוד המהר"ל המובא לעיל, שאנו למידיים מהמנורה, כי כל מעשה שפועל השם, הכל צריך פועל למטה, והשם יתברך גומר על ידו, וגם כשהאדם עושה דבר מה, הוא צריך לידע כי אין זו עשייתו, אלא הקב"ה הוא זה שגומר על ידו,

וכן צריך לידע אדם שאומר דבר מתוקן, כי גם שנדמה לו שהוא אומר מעצמו דבר זה, אין זה כי אם שהקב"ה גומר על ידו ואינו שלו, כי כך יש ללמוד ממעשה המנורה שגם אם הפועל נעשה ע"י האדם, אבל הקב"ה הוא זה שעשאה. ולכן אמר ר' טרפון על דבר מתוקן "כפתור ופרח", לומר שיש ללמוד ממעשה המנורה,

ביאור בדרך צחות לנישואין והמים להם חומה מימינם ומשמאלם

כתיב (שמות י"ד כ"ב), "ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם",

איתא בגמרא (סוטה ב' ע"א, סנהדרין כ"ב ע"א), אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן קשה לזווגם כקריעת ים סוף, רבים וטובים הם ההסברים שניתנו להשוואה שבין זיווגו של אדם לקריעת ים סוף,

אפשר לבאר בדרך צחות

מים שעומדים **כחומה**, זהו דבר הנוגד את **טבע המים**,

בזיווגו של אדם, מצינו דבר המנוגד לטבע, כי הטבע הוא שברצונו של אדם להיטיב לילדיו ובעיקר כאשר זכו לזיווג בזיווג הגון, ואז הורי החתן והורי הכלה, מבקשים ליעץ ולסייע לזוג הנישאים,

אך כל התערבות מצד הורי החתן והכלה הם פסולים לחלוטין, וזהו דבר הנוגד את טבעם של הורים, ולזה, הושוו נישואין לקריעת ים סוף, שההורים משני הצדדים צריכים לעמוד כחומה של מים שהוא מנוגד לחוקי הטבע ואינם מתערבים בנעשה, ונותנים לילדיהם לעבור לבדם, כדכתיב, ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה, והמים להם **חומה מימינם ומשמאלם**, על אף שהדבר מנוגד לטבע.

* * * * *

איך יצאו בני ממצרים ע"י אמירה והרי עבד הנמכר לגוי צריך שטר

איתא בגמרא (מגילה דף יד עמוד א) **רבא אמר** התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה כו'. ע"כ,

כתב המצפה איתן, משמע דביציאת מצרים אמרו הלל, לבד משירה שאמרו על הים, וכ"מ בברכות (דף נו) דקרי הלל המצרי.

וכ"מ בירושלמי, פ"ה דפסחים נתן כח בקולו של פרעה מהלך מ' יום ומה היה אומר קומו

שירה והודאה לש"י, וכל אדם שהוא משורר הוא בשלימות רק כאשר לבו בשמחה. ומתוך השמחה שהיא שלימות לאדם, בא האדם לידי שירה. **ומפני שאין עתה העולם בשלימות לכך אמר אז ישיר**, כי השירה שהיא בשלימות היא לעולם הבא שאז יהיה העולם בשלימות לא בעולם הזה, ולכך רמז בזה דבר זה במקום הזה אצל אז ישיר, **עכ"ל המהר"ל**,

השמחה במעונו בשמחת נישואין שאין השמחה שלימה

כתב בערוך השולחן (אבן העזר סימן סב סעיף מ) לכך מזכירין שהשמחה במעונו, בעת שמחת נישואין ולא נתקנה בשום סעודת מצוה רק בנשואים, ואחד מן הגדולים רצה שיאמרוה בעת סיום מסכת שהרי אין לך שמחה כשמחת התורה והורה כך, ונתבלבלה השמחה במקומות גדולות ותלה הדבר במה שרצה לחדש דבר שלא תקנהו קדמונינו ז"ל [יש"ש ב"ק פ"ז סל"ז],

ונ"ל הטעם דאדרבא לכן תקנה בנשואין דכשנתבונן אין בנשואין שמחה שלימה דאלמלי היה האדם קיים לעולם כפי שרצה הקב"ה בתחילה, לא הוצרך לנשואין ולהעמיד זרע, ומפני שהאדם אינו קיים לעולם, מוכרח לישא ולהוליד כי סופו למות וישארו זרעו תחתיו,

ולכן אחד מן החכמים שבר זכוכית יקרה בחופת בנו, ויש שאמר וי לן דמיתנן וי לן דמיתנן (ברכות ל"א א), והכוונה כמ"ש, ולפיכך אנו אומרים **שהשמחה במעונו**, כלומר **שבעוה"ז ליכא שמחה שלימה**, ורק למעלה שמחה שלימה כמ"ש עוז וחדוה במקומו, **עכ"ד ערוך השולחן**,

מבואר, כי בקריאת ים סוף מצינו שאין השמחה בשלימות בעוה"ז עפ"י ביאור המהר"ל, כמו כן מצינו בשמחת נישואין שאין השמחה בשלימות בעוה"ז, ודבר זה הוא דבר קשה שאין השמחה שלימה,

ביאור קשה זיווגן כקריעת ים סוף

ולפי"ז מובן שהשווה קשה זיווגן כקריעת ים סוף. שבשניהם מצינו שאין השמחה שלימה בעוה"ז.

* * * * *

קריעי"ס הוא נס, לפיכך אתם אומרים **שירה** על הנס. זהו מעשה ידי טובעים בים, ואתם אומרים **שירה**.

* * * * *

המתיק הקב"ה מר במר רמז לתורה

כתיב (שמות ט"ו כ"ה), "ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם, ויורהו ידוד עץ וישלך אל המים וימתקו המים",

איתא במדרש (תנחומא בשלח סימן י"ח) חכמים אומרים הרדופני עץ הוא, ואין מר כמוהו.

אמר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, ראה כמה גדולים נסים של הקדוש ברוך הוא, בשר ודם **במתוק מרפא את המר**, אבל הקדוש ברוך הוא **במר מרפא את המר**,

שנאמר (ירמ" ל יז), "כי אעלה ארוכה לך וממכותיך ארפאך נאום ה'", **במה שהוא מכה הוא מרפא**,

אמר הקדוש ברוך הוא למשה שיתן דבר מר בתוך דבר מר, למתוק בו, ע"כ,

מה בא ללמדנו שהמתיק הקב"ה מר במר

איתא בגמרא, (בבא קמא דף יז עמוד א) אין מים אלא תורה, שנאמר (ישעיהו נ"ה א') "הוי כל צמא לכו למים"

כתיב (משלי כ"ז ז') "נפש שבעה תבוס נפת, ונפש רעבה כל מר מתוק", כתב רש"י, **בדברי תורה** דיבר הכתוב, דהמתאוה לה, אפי' דברים הבאים לו "במרירות וביגיעה", הם **מתוקים** לו,

מבואר, דבדברי תורה, גם מה שבא **במרירות** וביגיעה, נעשה **מתוק**, כמאמר הכתוב (תהילים פרק קי"ט ק"ג) "מה **נמלצו** לחכי אמרתך מדבש לפי, ופירש רש"י, **נמלצו, נמתקו**,

לפי זה יש לבאר, דלפיכך אמר הקב"ה למשה **להמתיק המים המרים במר**, ללמד יצא, כי **המים שהם דברי תורה**, הם ממתקים גם מה שבא על ידי מרירות,

* * * * *

צאו מתוך עמי לשעבר הייתם **עבדי פרעה** מכאן ואילך אתם **עבדי ה'**, **באותה השעה** היו אומרים הללוי-ה הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה.

וכ"מ במכילתא בשלח, דא"י שם גבי עשר שירות, ראשונה נאמרה במצרים שנאמר השיר יהיה לכם כליל התקדש חג שניה על הים.

והנה קשה ע"ז מדרבא גופיה דאמר בב"ק (דף ק"ג) דעבד עברי הנמכר לנכרי גופו קנוי וא"כ אכתי הוו עבדי פרעה ולא יצאו לחרות **באמירה** קומו צאו בעל פה, כיון דגופו קני, וצריך לשחררו ע"י שטר או מעשה, דהכי מוכח בקידושין.

אלא י"ל דש"ה דאמירת פרעה היתה שיהיו **עבדי ה'** וק"ל דלגבוה הוי **אמירה כמסירה**. מצפה אתן, (מובא בילקוט מפרשים מגילה י"ד ע"א)

* * * * *

מעשה ידי טובעים הוא מלשון טבע אבל אתם אומרים שירה על נס

איתא במדרש (ילקוט שמעוני שמות - פרק יד - רמז רלג) אמר רבי שמואל בר נחמני מאי דכתיב (שמות י"ד כ') "ולא קרב זה אל זה כל הלילה", בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה, אמר להם הקב"ה **מעשה ידי טובעים בים, ואתם אומרים שירה**, ע"כ,

י"ל טובעים הוא מלשון טבע

אפשר לפרש, כידוע, כי אלו שאינם מאמינים ר"ל בהנהגתו הניסית של הקב"ה, רק אומרים שהכל נעשה בדרך הטבע ומנהגו של עולם,

אלו מכחישים גם **בנס קריעת י"ס**, ואומרים שהיה דבר **טבעי** שנקרע הים, ואינו בגדר נס,

בכך אפשר לומר הפירוש, **מעשה ידי**, שהם המצרים, "טובעים" בים, פירוש שאומרים שקריעת הים הוא **טבע**, (טובעים מלשון טבע), אבל, **ואתם**, בניי מאמינים בני מאמינים, **אומרים שירה**, פירוש, מכיון ואתם יודעים כי

מלחמה לה' בעמלק שדוחה למחר כל דבר שבקדושה

כתיב (שמות י"ז ט"ו) "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר",

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה כ"א פסקה ו'), אין **ועתה** אלא תשובה שנאמר (דברים י) "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך" וגו'

איתא במשנה (אבות פרק ב') ואל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה,

הלחם בעמלק מחר, שדוחה למחר

דרכו של היצה"ר הוא, לומר בכל דבר שבקדושה, מה שהנך יכול לדחות למחר, למה לעשותו היום,

ודרך האיש הישראלי להיות "ועתה ישראל" "ואל תאמר לכשאפנה"

וע"ז בא משה אל יהושע ואמר, שיש להלחם בעמלק של מחר, כלומר באותו עמלק שדוחה כל דבר למחר, וזהו, **וצא הלחם בעמלק, מחר.**

* * * * *

בקריעת ים סוף קיבלו בנ"י אהבת ה' או יראת ה'

בבקעך ים סוף עמך ראו, היד הגדולה וייראו, (שיר היחוד ליום השבת, אז ביום השביעי נחת).

מבואר, שבקרי"ס קיבלו יראה, כמ"ש וייראו,

וקשה מהא דאמרינן בתפילת ערבית המעביר בניו בין גזרי ים סוף, את רודפיהם ואת שונאיהם בתהומות טבע. **וראו בניו גבורתו. שבחו והודו לשמו**,

מבואר, דשבחו והודו לשמו הוא מתוך אהבה, א"כ מה קיבלו ישראל כשראו קריעת ים סוף **אהבה או יראה**,

ויש ליישב, דאהבה היא כידוע דרגה גבוהה יותר **מיראה**, לפיכך, עמך, שהם פשוטי העם, שהם בדרגה הנמוכה שעדיין אין להם די יראה, הם קיבלו יראה. כמ"ש עמך דייקא, וזהו, "עמך ראו וייראו",

אז ישיר, רמז לעולם הבא תחיית המתים ושפתותיו דובבות בקבר

איתא בגמרא (סנהדרין צ"א ע"ב) שר לא נאמר אלא **ישיר** מכאן לתחיית המתים מן התורה, כלומר בכך שהוסיף את האות יו"ד וכתב **ישיר ולא שר**,

מבואר, כי אות יו"ד מלמד על תחיית המתים לעולם הבא,

בריאת עוה"ב באות יו"ד

איתא בגמרא (מנחות דף כט עמוד ב) **כתיב** (ישעיהו כ"ו ד') "בטחו בה' עדי עד כי בי-ה ה' צור עולמים, דרש ר' יהודה בר ר' אילעאי, אלו שני עולמות שברא הקדוש ברוך הוא, אחד בה"י ואחד ביו"ד, ואיני יודע אם העולם הבא ביו"ד והעולם הזה בה"י, אם העולם הזה ביו"ד והעולם הבא בה"י, כשהוא אומר: אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם, הוי אומר, העולם הזה בה"י, והעולם הבא ביו"ד.

מבואר, כי בריאת עולם הבא הוא באות יו"ד ותחיית המתים למידיים מהאות יו",

איתא בגמרא (יבמות צ"ו ע"ב) מאי דכתיב (תהלים ס"א ה') "**אגורה באהלך עולמים**" וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים, אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר, מאי קראה **דכתיב** (שיר השירים פרק ז') "**וחכך כיון הטוב, דובב שפתי ישנים**"

ויש לבאר,

וחיכך, הוא אות יו"ד שמוצאו מן החיך, ומרמז לעולם הבא,

כיון, הוא יינה של תורה, ויין המשומר לעת"ל,

הטוב, ואין טוב אלא תורה, (ברכות ה' ע"א) שנאמר, כי לקח טוב נתתי לכם תורתני אל תעזבו,

דובב שפתי ישנים, שפתותיו דובבות בקבר.

* * * * *

שיהיה **הכס-א** שלם והשם **י-ה-ו-ה** שלם וק"ל,

ביאור זה נמצא ב: סידור התפילה לרוקח בפירושי (יהי כבוד עמוד קלד), **רבינו בחיי**, (שמות פרק יז פסוק טז), **אבודרהם** (פרק הקדיש ופירושו), **כלי יקר** בראשית פרק לח, **מראית העין** מסכת זבחים דף קיט עמוד א, **דרשות ר"י אבן שועיב** פרשת ואתה תצוה, ובעוד ספרים רבים.

* * * * *

למה רפו ידיהם מדברי תורה

איתא בגמרא (בכורות ה' ע"ב) **כתיב** (שמות י"ז ח') "ויבא עמלק וילחם עם ישראל **ברפידים**" אמר ר' חנינא שאלתי את ר' אליעזר בבית מותבא רבא (בבית המדרש הגדול) מאי לשון **רפידים**, ואמר לי **רפידים שמה**, **כתנאי** (מחלוקת תנאים), רבי אליעזר אומר **רפידים שמה**, ר' יהושע אומר **שריפו עצמן מדברי תורה**, ע"כ,

בפירוש **עיון יעקב** על **עין יעקב**, **הקשה בלשון הגמרא**, שאמרו מה לשון **רפידים**, אמר לו **רפידים שמה**, **כתנאי**, ר' אליעזר אומר **רפידים שמה**, ר"י אומר **שרפו ידיהם מד"ת** וכו'

הדבר תמוה, **במה פליגי**, באמרם **כתנאי**, דודאי כ"ע מודו שכך שם העיר, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, אלא שניתן להדרש, אי"כ במאי פליגי

ומתרץ, ונ"ל **בדרך הפשוט**, דקושית המקשן הוא, **מה לשון רפידים**, דמאי אתי לאשמעינן הפסוק שמלחמת עמלק נעשה **ברפידים**, מה נ"מ,

וקאמר ר"א, **רפידים שמה**, כלומר **שמה של העיר גרם**, **שישראל רפו ידיהם מד"ת**, ולכן בא עמלק, **ור' יהושע ס"ל**, דשם העיר לא היה נקרא כן מתחלה אלא **ע"ש המאורע שאירע לישראל נקרא כך**, וק"ל, ע"כ לשון **העיון יעקב**.

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק פקס 03-6161777 נייד 0527-616166 מייל y0527616166@gmail.com

אבל **בניו**, שהם בדרגה הגבוהה יותר, שבודאי יש להם כבר **יראה**, הם קבלו **אהבה**, כמ"ש, וראו **בניו דייקא**, גבורתו, והם **שבחו והודו** לשמו.

מבואר, כי בקי"ס היה מי שקיבל **יראה**, והיה מי שקיבל **אהבה**, ולא קשה מידי.

* * * * *

כמים לים מכסים מכוון לגילוי שכינה כבזמן קרעי"ס

כתיב (ישעיה י"א ט'), "כי מלאה הארץ דעה את ידוד **כמים לים מכסים**", **איתא במכילתא** (פרשת שירה פ' ג') **ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכל שאר הנביאים**,

בקריעת ים סוף היה **גילוי שכינה** הגדול ביותר, וכשרצה הנביא ישעיה לומר **כי מלאה הארץ דעה את ידוד**, פירוש שיהיה גילוי שכינה הגדול ביותר וכולם יידעו את ה', השווה זאת **לקריעת ים סוף** שאז היה גילוי שכינה הגדול ביותר כדלעיל,

כמים לים מכסים היה בקריעי"ס

וזה היה בקריעת ים סוף שהיה הים מגולה ואח"כ נתכסה, וזהו פירוש הפסוק כי יגיעו לדרגה של **ומלאה הארץ דעה את ה'** כמו שהיה בזמן **שהמים לים מכסים**. שזהו קריעת ים סוף.

* * * * *

ביאור אין השם והכסא שלם ע"ד אלוקים אוה למושב לו

כתיב (שמות י"ז ט"ז), "כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מדר דר"י

כתב רש"י, ומהו **כס**, ולא נאמר **כסא**, ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקדוש ברוך הוא **שאין שמו שלם ואין כסאו שלם** עד שימחה שמו של עמלק כולו, (משום שחסרים האות א' מכסא ואות ו-ה מהשם),

כתיב (תהלים פרק קלב פסוק יג) "כי בחר ה' בציון **א-ו-ה** למושב לו", **כתב המהרש"א** (מנחות דף פז עמוד א) **ואותיות או"ה** רמז לזה